

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Nc/4/2022
Identifikačné číslo spisu:	2521201694
Dátum vydania rozhodnutia:	13.12.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Zemková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:2521201694.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci navrhovateľky: JUDr. A. Q., rodená C., bytom C. XX/XXX, XXX XX W., právne zastúpená: JUDr. Katarína Galová, advokátka, E. Belluša 6936/10, Piešťany, proti manželovi, ktorý návrh vo veci nepodal: JUDr. V. Q., bytom C. XX/XXX, W., o rozvod manželstva, konajúc o námietke zaujatosti a návrhu na prikázanie veci inému krajskému súdu, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Trnave JUDr. Róbert Foltán, JUDr. Ľubomír Bundzel, JUDr. Monika Hrašnová, JUDr. Pavol Laczo, Mgr. Kristína Ferencziová, Mgr. Pavol Macháč JUDr. Katarína Stanislavská, JUDr. Martin Žovinec, JUDr. Rastislav Kresl s ú v y l ú č e n í z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 10 NcC/14/2022.

Sudcovia Krajského súdu v Trnave JUDr. Peter Duman, Mgr. Lucia Mizerová, JUDr. Erika Tischlerová, JUDr. Katarína Batisová, Mgr. Michal Pollák, JUDr. Ladislav Réves a JUDr. Dušan Szabó n i e s ú v y l ú č e n í z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 10 NcC/14/2022.

Odôvodnenie

1. 1.V konaní o návrhu na rozvod manželstva vedenom na Okresnom súde v Trnave (ďalej len „prvoinštančný súd“) pod sp. zn. 16Pc/10/2022 podal žalovaný manžel (ďalej aj „manžel, ktorý návrh nepodal“) námietku zaujatosti voči doposiaľ nevylúčeným sudcom Krajského súdu v Trnave, všetkým sudcom Okresného súdu v Trnave a zároveň podal dva návrhy na odňatie veci a to jednak Krajskému súdu v Trnave ako aj Okresnému súdu v Trnave a navrhol, aby vec o rozvode jeho manželstva bola prikázaná inému súdu napr. v obvode Krajského súdu v Bratislave (č. l. 136 spisu).

1.2. Žalovaný manžel námietku zaujatosti voči doposiaľ nevylúčeným sudcom Krajského súdu v Trnave odôvodnil tým, že sa v dňoch 29.07.2022, 31.07.2022 a aj 03.08.2022 počas športových aktivít, kde prišiel do kontaktu s viacerými osobami, sa dozvedel, že disponujú informáciami z tohto rozvodového konania, a preto má pochybnosti o úniku informácií zo spisu ako aj podozrenie či je zachovaná nezávislosť a nestrannosť súdu v konaní. Poukázal i na skutočnosť, že v minulosti pôsobil ako sudca Okresného súdu v Trnave a v rokoch 2005 až 2015 vykonával funkciu námestníka Krajského prokurátora v Trnave a z titulu svojej funkcie prichádzal do kontaktu s viacerými sudcami krajského

súdu a aj s predsedom a podpredsedníčkou Krajského súdu v Trnave, pričom s viacerými z nich má aj priateľské vzťahy.

2. Navrhovateľka vo vyjadrení (l.č.169) k podanej námietke poukázala na § 53 ods. 1

Civilného sporového poriadku (ďalej len „Csp“) a namietala, že nie je podaná včas a spôsobuje prieťahy v konaní.

3. Okresný súd v Trnave predložil následne vec Krajskému súdu v Trnave, ktorý predložil vec Najvyššiemu súdu SR s návrhom na rozhodnutie o námietke účastníka a aj s návrhom účastníka na prikázanie veci inému krajskému súdu z dôvodu vhodnosti ako aj s návrhom predsedu Krajského súdu v Trnave na prikázanie veci inému krajskému súdu z dôvodu nutnosti pretože na Krajskom súde v Trnave neboli vylúčení alebo nevzniesli námietku len dvaja sudcovia a to JUDr. Brišková a JUDr. Stariček (l.č. 154 spisu).

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „nadriadený súd“, alebo „najvyšší súd“) týmto uznesením rozhodne o vznesenej námietke žalovaného manžela proti sudcom Krajského súdu Trnava a o návrhu predsedu Krajského súdu Trnava na odňatie a prikázanie predmetnej veci z dôvodu nutnosti. Nadriadený súd z obsahu spisového materiálu okrem iného zistil, že predseda Krajského súdu v Trnave doposiaľ rozhodol o vylúčení týchto sudcov Krajského súdu v Trnave na základe oznámení sudcov: Mgr. Katarína Arnouldová, Mgr. Fedor Benka, JUDr. Ľubica Bundzelová, JUDr. Andrea Dudášová, JUDr. Silvia Hýbelová, JUDr. Daniel Ilavský, JUDr. Zlatica Javorová, Mgr. Jozef Mačej, JUDr. Katarína Slovačeková, JUDr. Ľubica Spálová, a JUDr. Bibiána Ťažiarová (uznesenie l.č. 61), JUDr. Ľubica Vanková (uznesenie l.č.96), JUDr. Janka Benkovičová a JUDr. Dominika Horváthová (l.č. 152). Uznesením l.č. 63 bol z konania a rozhodovania vylúčený i predseda Krajského súdu v Trnave JUDr. Anton Jaček.

5. Najvyšší súd SR z obsahu vyjadrení zvyšných sudcov Krajského súdu v Trnave zistil, že viacerí z nich sa vyjadrili tak, že sa vo veci cítia byť zaujatí pretože účastníkov konania poznajú, a majú s nimi priateľské vzťahy. Vzhľadom na skutočnosť, že aj predseda Krajského súdu v Trnave je rovnako vylúčený z rozhodovania v tejto veci, a doposiaľ rozhodol len o vylúčení niektorých sudcov z občianskoprávneho kolégia, Najvyšší súd SR vzhliadol na vyjadrenia zvyšných sudcov krajského súdu v kontexte námietky podanej manželom, ktorý návrh na rozvod nepodal.

6. Sudcovia krajského súdu JUDr. Róbert Foltán, uviedol, že oboch účastníkov pozná a cíti sa byť zaujatý, JUDr. Ľubomír Bundzel uviedol, že oboch účastníkov pozná, tyká si s nimi, hráva futbal s JUDr. Q. a je jeho kamarát, JUDr. Monika Hrašnová uviedla, že menovaného pozná, keďže s ním prichádzala do pracovného kontaktu v čase, keď pracoval na trestnom úseku súdu, JUDr. Pavol Laczo uviedol, že je s obidvoma účastníkmi v priateľskom vzťahu, Mgr. Kristína Ferencziová je v priateľskom vzťahu s JUDr. Q., Mgr. Pavol Macháč bol vyšším súdnym úradníkom a pracoval pre JUDr. Q., jej manžela pozná pretože s ním ako prokurátorom prejednával viaceré trestné veci, JUDr. Katarína Stanislavská oboch manželov pozná, tyká si s nimi, JUDr. Martin Žovinec si s obidvoma manželmi tyká, ale aktuálne sa s nimi nestretáva, JUDr. Rastislav Kresl (aktuálne je na rodičovskej dovolenke), ale pred nástupom na ňu sa vyjadril tak, že JUDr. Q. pozná ako svoju bývalú kolegyňu, s JUDr. Q. hrával futbal.

7. Sudcovia Krajského súdu v Trnave JUDr. Peter Duman, Mgr. Lucia Mizerová, JUDr. Erika Tischlerová, JUDr. Katarína Batisová, Mgr. Michal Pollák, JUDr. Ladislav Réves a JUDr. Dušan Szabó uviedli, že sa s účastníkmi konania nepoznajú a necítia sa byť vo veci zaujatí.

8. Podľa § 49 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „C. s. p.“) sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

9. Podľa čl. 48 ods. 1 veta prvá Ústavného zákona č. 460/1992 Zb. z 1. septembra 1992 v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavy“) nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „nadriadený súd“, alebo „najvyšší súd“) ako súd nadriadený Krajskému súdu v Trnave [§ 54 ods. 2 C. s. p. v spojení s čl. I § 5 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z.] preskúmal vec a posúdil opodstatnenosť námietky zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu v zmysle ustanovenia § 49 ods. 1 C. s. p. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu sporu, k nezaujatému prístupu súdu k stranám alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď: a/ k sporu, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia sporu a rozhodnutia o spore, alebo b/ k stranám sporu, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom pomere (tak pozitívnom alebo negatívnom) k nim, alebo c/ k zástupcom strán sporu (viď vyššie b/).

11. Explicitne je definované tzv. zákonné vylúčenie sudcu, a to vtedy, ak sudca rozhodoval spor na súde inej inštancie (§ 49 ods. 2 C. s. p.). V prejednávanom spore o takýto prípad nejde.

12. Nezávislosť s nestrannosťou a odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho naplňovania (poskytovania) spravodlivosti. Nezávislosť a nestrannosť úzko spolu súvisia, často sa prekrývajú a nie je vždy ľahké ich od seba odlíšiť. Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu.

13. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým stranám konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

14. Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strane).

15. Súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavnoprávna úprava práva na spravodlivý proces zakotvená v čl. 46 Ústavy SR zároveň na druhej strane zaručuje aj právo na to, aby právna vec strany sporu nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 ods. 1 ústavy.) Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Jeho obsahom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia sporu pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (napr. rozhodnutia Ústavného súdu slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 73/97, sp. zn. I. ÚS 27/98, sp. zn. II. ÚS 121/03). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu ako tzv. zákonný sudca, ktorý by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania.

16. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) pri posudzovaní nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a

objektívneho charakteru (napr. rozhodnutie vo veci Piersack c. Belgicko). Subjektívna stránka neustrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Vychádza z prezumpcie neustrannosti, pokiaľ nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej neustrannosti vyžaduje judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva dôkaz o skutočnej zaujatosti (napr. rozhodnutie vo veci Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o neustrannosti sudcu. Objektívna neustrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych príznakov. Uplatňuje sa tzv. teória zdania nezaujatosti podľa ktorej platí, že „spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná“. Nestačí, že sudca je subjektívne neustranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (napr. rozhodnutie vo veci Delcourt proti Belgicku). Rozhodujúcim prvkom pri posudzovaní námietky zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava strany je objektívne oprávnená a relevantná. Relevantnou je len taká obava z nedostatku neustrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych, dostatočne závažných skutočnostiach.

17. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu. Podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhládnuv od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o neustrannosti sudcu (viď tiež Fey c. Rakúsko). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je neustranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

18. Z uvedenej judikatúry EŠLP a Ústavného súdu SR možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej neustrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej neustrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa neustrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu disponuje.

19. Pokiaľ ide o subjektívne aspekty neustrannosti namietaných sudcov, je potrebné konštatovať, že viacerí z nich (bod 6.) sa cítia byť zaujatí, dôvodom je ich vzťah k účastníkom konania, čím v námietke dôvodil i žalovaný manžel. Keďže bolo preukázané, že priateľské i pracovné vzťahy medzi účastníkmi konania a sudcami krajského súdu (menovanými v bode 6. odôvodnenia) reálne existujú, Najvyšší súd SR dospel k záveru, že v bode 6. vymenovaných sudcov z prejednávania a rozhodovania tejto veci na Krajskom súde v Trnave vylúči, keďže disponujú nie nezaujatým vzťahom prihládnuv najmä na dôveryhodnosť, ktorú má/ musí justícia vzbudzovať.

20. K zvyšným namietaným a doposiaľ nevylúčeným sudcom Krajského súdu v Trnave, ktorí sú vymenovaní v bode 7. odôvodnenia, nezistil Najvyšší súd SR žiaden zákonný dôvod na ich vylúčenie a keďže ani v podanej námietke zaujatosti JUDr. Javorka nekonkretizoval žiaden dôvod vo vzťahu k tu menovaným sudcom a prihládnuv aj na vyjadrenia samotných sudcov, že v tejto veci u nich neexistuje žiaden vzťah (k veci, k účastníkom a v neposlednom rade ani k právnej zástupkyňi navrhovateľky), pre ktorý by bolo možné pochybovať o ich zaujatosti, dospel k rozhodnutiu o nevylúčení tu menovaných sudcov tak, ako je to uvedené v druhom výroku uznesenia. Vznesenú námietku zaujatosti Najvyšší súd SR posúdil i z pohľadu tzv. objektívnej neustrannosti, ktorá sa teda posudzuje nie podľa subjektívneho postoja strany, ale podľa objektívnych symptómov - rozhodujúca je existencia objektívnych skutočností, ktoré sa ale musia preukázať. Z obsahu vznesenej námietky zaujatosti žalovaným manželom, ale nevyplývajú také konkrétne skutočnosti, ktoré by odôvodňovali pochybnosti o neustrannosti a nezaujatosti namietaných sudcov, ktorí zatiaľ neboli vylúčení.

21. Spolu s námietkou zaujatosti podal žalovaný manžel aj návrh na odňatie veci Okresnému i Krajskému súdu Trnava z totožných dôvodov a navrhol, aby bola vec prikázaná Krajskému súdu v Bratislave a okresnému súdu v jeho obvode z dôvodu vhodnosti. O tomto návrhu rozhodne Najvyšší súd SR až následne, potom ako posúdi Krajský súd v Trnave vznesenú námietku proti všetkým sudcom Okresného súdu Trnava.

22. Predseda Krajského súdu v Trnave podal zároveň Najvyššiemu súdu SR návrh na prikázanie veci inému krajskému súdu z dôvodu nutnosti, pretože podľa jeho vyjadrenia nie je možné zostaviť senát na rozhodovanie z civilných sudcov. Nadriadený súd posúdil návrh predsedu Krajského súdu Trnava na prikázanie veci inému krajskému súdu podľa § 39 Csp a dospel k záveru, že nie sú splnené podmienky na odňatie veci Krajskému súdu v Trnave z dôvodu nutnosti. Súd po rozhodnutí o vznesenej námietke zaujatosti dospel k záveru, že vzhľadom k tomu, že je možné na Krajskom súde v Trnave zostaviť senát, ktorý posúdi podanú námietku smerujúcu voči sudcom Okresného súdu v Trnave (napr. všetci sudcovia zo senátu pôvodne určeného - vid' l.č. 61a 96 spisu, sú aktuálne sudcami na Krajskom súde v Trnave a neboli vo veci vylúčení), je v záujme rýchlosti i hospodárnosti konania, aby o veci nateraz konal a rozhodol Krajský súd v Trnave.

23. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.